

Privid in stvarnost

V Bruslju se je začelo v ponedeljek za-
sedanje ministrskega sveta Skupnega ev-
ropskega trga. Toda en sedež za konferen-
co mizo je ostal prazen: sedež za franco-
skega predstavnika. Ministrski svet Evrop-
ske skupnosti je sicer naslovil s konferen-
ce nujen poziv na Francijo, naj si premisli
in naj spet »zasede svoje sedeže« v tej
skupnosti, toda vse kaže, da hoče De Gaul-
le vztrajati pri svoji politiki, ki mu jo na-
rekuje osebna užaljenost zaradi dozdev-
nih ponižanj, ki jih je moral svoj čas pre-
našati s strani svojih vojnih zaveznikov, in
želja po obnavljanju »francoske veličine v
svetu«.

Ne da bi se spuščali v presojo, če se ču-
ti po pravici užaljen ali ne, in če je nje-
gova želja po »francoski veličini« anahro-
nistična ali ne, pa nudi vse to priložnost,
da zlasti mi Slovenci realistično pogledamo
nekaterim dejstvom v obraz. Skoraj vsak
dan namreč naletimo med nami na ljudi,
ki zviška odklanjajo vsakršno angažira-
nost za slovenstvo in za pravice naše manj-
šine, zlasti če je to povezano s kakšno
majhno žrtvijo na času ali celo v denarju,
ter se sklicujejo na to, da že nastaja »zdru-
žena Evropa«, v kateri bodo padle vse me-
je med narodi, in da je zato nazadnjaški
in anahronističen vsakršen »nacionalizem«.
»Nacionalizem« je zanje sploh vsakršna
aktivnost v narodnem smislu, ker jim men-
da lebdi že tik pred očmi cilj, ki naj bi
bil po njihovem v tem, da se bodo vsi ev-
ropski narodi nekako spojili v »združeni
Evropi« v en sam »evropski narod« in da
bodo s tem avtomatično izginile vse narod-
ne krivice, vse manjšine in vsi narodnost-
ni problemi.

De Gaulle pa je zdaj ponovno opozoril
na to, kako nesmiseln je tak privid o »zdru-
ženi Evropi«. Vdajajo se mu lahko samo
ljudje brez vsakega čuta za realistično pre-
sajo stvari in brez narodne zavesti. Zdru-
žene Evrope, o kateri sanjajo, sploh nikjer
ni in o njej niti nihče ne govori. Združena
Evropa — to so Evropska gospodarska
skupnost, Skupni evropski trg in Euratom,
toda to so ustanove, ki so bile ustanovlje-
ne s pogodbami med državami in ki abso-
lutno ne predvidevajo ne prenehanja ev-
ropskih držav in ne zlitja evropskih narod-
ov, ampak samo njihovo povezavo za do-
seganje skupnih ciljev in v prid skupnega
razvoja. V ta namen naj bi se posamezne
države, članice teh evropskih skupnosti, od-
rekle določenim oblikam svoje suverenosti,
n. pr. na gospodarskem področju, glede car-
in itd., vendar pa je ostalo samo ob sebi
razumljivo, da te pogodbe tudi ohranjajo
pravico vsake teh držav, da lahko spet iz-
stopi iz evropske skupnosti, kadar hoče.

(Nadaljevanje na 2. strani)

KAŠMIR - „NOTRANJA ZADEVA“?

Indijski predstavnik v Varnostnem sve-
tu Združenih narodov je v ponedeljek od-
šel s seje, na kateri so razpravljali o indij-
sko-pakistanskem sporu, češ da Varnostni
svet »nima nikake pravice, da bi razprav-
ljal o položaju v Kašmiru, ker da je to sa-
mo notranje indijsko vprašanje«. Pred tem
je pakistanski delegat obtožil Indijo, da
počenja okrutnosti nad kašmirskim prebi-
valstvom pakistanskega porekla, in je zahteval,
da bi Združeni narodi poslali na tam-
kajšnje sporno ozemlje svojo preiskovalno
komisijo. »Če bodo ostali Združeni narodi
neaktivni, bo Pakistan sprejel izziv in bo
pripravljen na vse posledice,« je izjavil pa-
kistanski zunanji minister Bhutto.

Ze pred sejo je Indija naznanila, da se
ne misli udeležiti zasedanja Varnostnega
sveta, če bodo govorili na njem o Kašmiru
namesto o kršitvah premirja med obema
državama. Pozneje je predstavnik Sovjetske
zveze obdolžil tajnika Združenih narodov
U Thanta, da je »potrojil« število opazo-
valcev Združenih narodov v Indiji in Paki-
stanu brez odobritve Varnostnega sveta.
Predstavnik Združenih držav pa je zatrdil,
da je ravnal U Thant popolnoma v skladu
z navodili Varnostnega sveta in da se mu
je posrečilo, da je v glavnem zagotovil nad-
zorstvo nad premirjem med obema drža-
vama.

Varnostni svet Združenih narodov je v
sredo nadaljeval z razpravo o sporu med

Indijo in Pakistanom. Pozval je Indijo,
naj se udeleži seje, toda indijski delegati
so to odklonili in vztrajali pri stališču, ki
so ga zavzeli v ponedeljek zvečer, ko so
zapustili sejno dvorano v znak protesta.
Trdijo namreč, da je kašmirska zadeva sa-
mo indijska notranja zadeva in da zato
Varnostni svet nima pravice, da bi razprav-
ljal o njej.

Kdor bi pritrdil indijski tezi, da je Kaš-
mir indijsko »notranje vprašanje«, bi mor-
al pritrditi tudi temu, da je oblast enega
naroda nad drugim in izkoriščanje enega
naroda po drugem v vsakem primeru samo
»notranja zadeva« vladajočega naroda ozi-
roma države. Po tej logiki je tudi zapostav-
ljanje črncev v Južni Afriki samo »notra-
nja zadeva« južnoafriških belih rasistov,
in z isto logiko bi prišli do tega, da so
bila nasilja hitlerjancev nad evropskimi
narodi, njihovo iztrebljanje judovskega na-
roda in nameravano uničenje slovenskega
naroda samo »notranja zadeva« Hitlerjeve
Nemčije, ker so bila vsa ozemlja, kjer se
je to dogajalo, vendar okupirana po nem-
ški vojski, kakor je danes večji del Kaš-
mira okupiran po indijski vojski. Z istimi
argumenti se da zagovarjati tudi kolonia-
lizem obsodbe vreden samo, če ga izvajajo
Evropejci, postane pa čisto nekaj drugega,
dobrega, če ga izvajajo azijske in afriške
države nad drugimi azijskimi in afriškimi
narodi.

Koper čaka na svojo železnico

Kot poroča tisk v Sloveniji, je koprski
pristan v prvih osmih mesecih letošnjega
leta presejal promet v istem obdobju lan-
skega leta. V avgustu letos je znašal trgo-
vinski promet koprskega pristanišča 58.000
ton blaga, kar je za 40% več kot lani. Pri-
plulo je 41 jugoslovanskih in 10 inozem-
skih ladij.

Za izpolnitev svojih mehaniziranih na-
prav je naročila uprava koprskega prista-
na pri mariborski tovarni Metalna dva naj-
modernejša žerjava s tekočim trakom, ki
bosta mogla razložiti ali naložiti po 1000
ton blaga v eni uri. Pred kratkim je bilo
dograjeno tudi prvo izmed dvajsetih novih
skladišč, ki so v načrtu. Postavili so tudi
samski stanovanjski blok za 300 pristani-
ških delavcev in odprli novo mornarsko
menzo z zmogljivostjo 1000 obrokov.

Počasna gradnja železnice

Počasi nadaljujejo tudi z gradnjo želez-
nice Koper-Prešnica. Zdaj pripravljajo
spodnji ustroj železnice in to tudi že na

vznožju Srmina, z izkopanim materialom
pa nasipujejo traso na izsušenem ozemlju
ob ustju Rižane. Toda »Gospodarski vest-
nik«, ki izhaja v Ljubljani, je vseeno neko-
liko skeptičen glede gradnje koprške že-
leznice. Po prvotnem načrtu bi morala bi-
ti namreč železnica dograjena (samo za to-
vorni promet) do sredine prihodnjega le-
ta, toda omenjeni list meni, da se bo grad-
nja zavlekla. Pod naslovom »Kdaj bo do-
grajena koprška železnica?« piše namreč
»Gospodarski vestnik«:

Podatki o dinamiki gradenj na tej progii
vsekakor niso razveseljivi, tem prej, ker gre
za zelo pomemben investicijski objekt, ki
po svojem pomenu nedvomno prerašča re-
publiški okvir. Počasna gradnja proge bo
končno zavrla tudi razvoj pristanišča, ki je
neposredno odvisen od svoje železniške po-
vezave z zaledjem.

List pripominja, da bi se ob sedanji »na-
glici« gradnje dograditev proge zavlekla
tja v šesto leto. To pa za razvoj pristanišča

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 31. oktobra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Razbojnik Mucifej«, pravljica, napisal Franjo Blaž; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Strici«, zgodba, napisal Fran Saleški Finžgar, dramaturg Lelja Rehar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes — pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklorne — Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico novembra«; 21.00 Veliki orkestri lahke glasbe; 22.10 Pevci in glasbila.

• PONEDELJEK, 1. novembra 1965, ob: 8.30 Praznična matineja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.20 Zborovske skladbe; 11.40 Otroške pesmi; 12.00 »Znamenje na razpotju«, mladinska radijska igra, napisala Zora Saksida; 15.30 Orkester »Miramar«, vodi Aleksander Vodopivec; 16.00 »Soldaški mizerere« in »Kmečki rekvijem«. Drama, napisal Mirko Mahnič. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira avtor; 18.00 Boris Papandopulo: Sinfonietta za godalni orkester. Orkester »Alessandro Scarlatti« Italijanske Radiotelevizije iz Neaplja, vodi Franco Caracciolo. Anton Lajovic: Caprice. Orkester Slovenske filharmonije vodi Samo Hubad; 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti — Vinko Beličič: »Narodopisni pripovednik Janez Trdina«; 21.00 Nicola Piccinni: »Didon«, lirski tragedija v treh dejanjih.

• TOREK, 2. novembra 1965, ob: 11.45 Igor Stravinski: Oktet za pihala; 12.00 Niko Kuret: »O vahrih«; 13.30 Polifonske skladbe; 17.20 Johann Sebastian Bach: Glasbena daritev; 18.30 Simfonična čela Johannes Brahmsa; 19.35 France Bevk: »Ribičeva hči«, legenda; 20.35 Spirituals; 21.00 »Moja ura bo prišla morebiti že nocoj« — pripravil Jože Peterlin; 21.20 Klavirske skladbe Roberta Schumanna; 23.00 Nova glasba.

• SREDA, 3. novembra 1965, ob: 8.30 Zborovske skladbe tržaških avtorjev; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.45 Glasba s filmskega traku »Il Gattopardo«; 11.00 Mario Bugamelli: Tretja simfonija; 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 14.45 Instrumentalni ansambel in zbor društva »Akademik« iz Ljubljane, vodi Pavel Mihelčič; 15.30 Izbor iz operet »Pri treh dedlicah« in »Geisha«; 16.00 »Jutranja molitev«, radijska igra, napisal Dieter Meichsner, prevedla Nada Konjedic; 19.00 »Mesto sv. Justa« v delih naših pripovednikov, pripravil Martin Jevnikar; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.40) Knjižne novosti — Tone Penko: »Renato Mezzena in njegova knjiga „Flora del Carso“«; 23.00 Izvajalci jazza: »The Swingle Singers«.

• ČETRTEK, 4. novembra 1965, ob: 8.30 Pihalne godbe; 10.00 Vojaške pesmi; 10.45 Ferde Grofe: Grand Canon Suite; 11.15 Pojejo kvarteti Cetra, Radar in »2+2«; 15.00 Zbor »Giuseppe Tartini« iz Trsta, vodi Giorgio Kirschner; 16.20 Giuseppe Verdi: Requiem za soliste, zbor in orkester; 18.30 Riccardo Bacchelli: »Na Pavi leta 1918«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Patent« in »Lončevi vrči«, enodejanski, napisal Luigi Pirandello. Prevod: Franc Rauber in Martin Jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.40 Slovenski solisti.

• PETEK, 5. novembra 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.15 Zlata žlica, napisal Tone Penko; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.50 Saba pripovednik.

• SOBOTA, 6. novembra 1965, ob: 12.15 Največ, najviše, naidlje; 15.00 Glasbena oddaja za mladi, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 »Volans«, oddaja za avtomobiliste; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentariji; 19.15 Družinski obzornik; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moški vokalni kvintet, vodi Humbert Mamolo; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Koncert za violino in orkester.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Logiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Franciška 20 — telefon 29-477

Jugoslavija išče stike z EFTA

Neki glasnik Evropske zveze za svobodno trgovinsko izmenjavo (EFTA) je v sredo zvečer naznanil v Kopenhagenu, da je napravila Jugoslavija korake pri tej Zvezi, da bi se našla kakšna oblika za njeno povezavo z njo, glede na dejstvo, da je Beograd zaskrbljen zaradi poslabšanja trgovinskih odnosov z Zahodno Evropo. Podrobnosti niso navedli, toda iz nekega pristojnega vira so izjavili, da menijo, da Jugoslaviji ne gre za kako uradno obliko pridružitve Evropski zvezi za svobodno trgovinsko izmenjavo, ker je že povezana s COMECONOM, z Organizacijo vzhodnoevropskih držav za gospodarsko sodelovanje.

Danski zunanji minister Per Haekkerup je sporočil jugoslovansko prošnjo, da bi

DVAJSETLETNICA OZN

V nedeljo je praznovala Organizacija Združenih narodov dvajsetletnico svojega delovanja. Predsednik glavnega zbora ZN Amintore Fanfani je iz bolnišnice v New Yorku pozdravil ta praznik z besedami: »Danes je človeštvo priča vzhajajoče zarje svoje enotnosti«.

Glavni tajnik U Thant je izjavil ob dvajsetletnici podpisa ustanovne listine OZN v San Franciscu, da bo vodilna misel organizacije papeževa misel: »Nikoli več vojne!«, katero je Pavel VI. izrazil na svojem znamenitem oibsku 4. oktobra pred predstavniki 117 držav združenih narodov.

Jugoslovanski predsednik Tito je poslal pozdrave svetovni organizaciji narodov kot »nenadomestljivemu sredstvu za mirno mednarodno sodelovanje«.

MOROVA VLADA DOBILA ZAUPNICO

Vlada je zahtevala danes v poslanski zbornici zaupnico v zvezi s 5. členom zakona o filmski industriji in jo je tudi dobila. Peti člen omenjenega zakona določa, da ne smejo biti vključeni v obvezno predvajanje v kinematografskih filmi, ki vulgarno izkoriščajo spolne teme za komercialno špekulacijo, pri čemer pa je vlada hkrati poudarila, da to ne prejudicira svobode izražanja. Proti temu členu filmskega zakona so govorili predstavniki desnice in skrajne levice, čeprav iz različnih razlogov. Glasnik socialistov pa je izjavil, da se opoziciji motita, če upata, da bo prišlo o novem besedilu petega člena, ki ga je senat že popravil, do novega nasprotstva med socialisti in krščansko demokracijo.

Ministrski predsednik Moro je v utemeljitvi svoje zahteve po glasovanju o zaupnici izjavil, da je zahtevala vlada zaupnico zaradi tega, ker obravnava ta člen zakona tvarino, ki »je precejšnje politične važnosti, in ker se je glede formulacije, katero mu je dal senat, spet obnovila parlamentarna večina.«

Po glasovalnih izjavah je sledilo glasovanje, ki je potrdilo zaupanje parlamenta v sredinsko-levo vlado. Za vlado je bilo oddanih 305 glasov, proti pa 197.

TEDENSKI KOLEDARČEK

31. oktobra, nedelja: Bolfenk, Lucila
1. novembra, ponedeljek: Vsi sveti
2. novembra, torek: Verne duše
3. novembra, sreda: Just, Silva
4. novembra, četrtek: Praznik zmage, Karel
5. novembra, petek: Zahar, Emerik
6. novembra, sobota: Lenart, Ratislav

prišlo do informativnih razgovorov, ministrom, ki so se zbrali v Kopenhagenu na sestanek ministrskega sveta Evropske zveze za svobodno trgovinsko izmenjavo, katerega zasedanje se je začelo 28. t. m.

NOVA NEMŠKA VLADA

Nova nemška vlada je v torek prisegla pred predsednikom republike Lübkejem in pred Bundestagom. Vlada šteje 21 ministrov, ki pripadajo krščansko-demokratski stranki, bavarski krščansko-socialni stranki in liberalni stranki. Porazdelitev ministrstev med te tri stranke je povzročala precej težav in v političnih krogih trdijo, da ta vlada verjetno ne bo vzdržala pri krmlu vsa štiri leta, kot je predvideno po ustavi. Kancler Erhard bo imel 3. novembra v Bundestagu programski govor, kateremu bo sledila parlamentarna debata.

Zunanje ministrstvo je obdržal minister Schroeder, obrambni minister pa je ostal von Hassel. Liberallec Bucher, ki je svoj čas odstopil kot pravosodni minister zaradi sporov glede roka, ko naj bi bili zapadli nacistični zločini, je prevzel zdaj ministrstvo za gradnje.

Privid in stvarnost

(Nadaljevanje s I. strani)

Pravice »samoodločanja« narodov glede evropske politike te pogodbe nikakor niso prejudicirale, ampak tudi same izhajajo prav iz te pravice in njihov končni namen je ravno ta, da zavarujejo politično svobodo teh narodov.

Nekateri naivni Slovenci so vzeli izraz »evropska skupnost«, »združena Evropa« in podobno čisto bodesedno in se delajo tako, kakor da se bomo že jutri znašli vsi združeni v naročju »evropske nacije«, kjer bodo narodnosti in spori med njimi samo spomin. In medtem ko se De Gaulle in njegovi partnerji prepirajo o oblikah skupnega financiranja poljedelstva in o podobnih drugih oblikah »odstopanja« od državne suverenosti — odstopanje, ki ne zadeva niti tisočinke resnične državne in narodne suverenosti njihovih narodov — so naši narodni mlačeži pripravljani žrtvovati svojemu izmišljenemu prividu »združene Evrope« ne le vse pravice suverenosti slovenskega naroda, ki mu pritičejo, ampak celo njegov obstoj.

Toda to ni dokaz njihovega evropskega navdušenja, ampak izraz njihove moralne šibkosti in njihove miselne lenobe.

SREČANJE SLOVENSKE KATOLISKE ORGANIZACIJE NA TRŽASKEM

KI BO NA PRAZNIK KRISTUSA KRALJA, V NEDELJO 31. OKTOBRA 1965

Ob 16. uri: Skupna pobožnost v župni cerkvi v Rojanu

Ob 17. uri: Zbor mladine v rojanskem Marjiniem domu (ul. Cordarolli) z naslednjim sporedom:

NAGOVOR

PROF. ALOJZA REBULE

Predstava Timmermansove drame v 3. dej.

ZUPNIK IZ

CVETOČEGA VINOGRADA

Cerkev v koraku s časom

Na II. vatikanskem cerkvenem zboru so razpravljali koncilski očetje o shemi »Cerkev v modernem svetu«. V drugem poglavju drugega glavnega dela tega koncilskega osnutka so stavljeni predlogi o odnosih med Cerkvijo in sodobno kulturo, ki bodo pomenili zgodovinski mejnik v razvoju Cerkve in miselnosti vernikov.

V uvodu se poudarjata notranja zakonitost znanosti in splošne kulture ter pravica vseh ljudi do soudeležbe kulturnih dobrin in svobodnega izražanja misli. Nadalje se bere v predlaganem osnutku, da Cerkev ni vezana izključno in nerazdružljivo na nobeno pleme, na noben narod, na nobeno posebno obliko nravi, na nobene stale ali nove običaje. Stalno zvesta svoji tradiciji Cerkev lahko vzpostavi stike z različnimi oblikami človeške kulture, s čimer obogati sebe in obenem vsakokratno kul-

turno stanje. Bistveno je, da kultura razvija človekovo osebnost in skupno blaginjo. Obenem pa svari osnutek pred kulturnim stanjem brez Boga in pred vztrajanjem na agnosticizmu ali pred naukom, ki postavlja človeka za svoj idol.

Vsi ljudje imajo pravico do kulturnega razvoja brez ozira na pleme, spol, narod in družbeni položaj.

Iz povedanega sledi, da se Cerkev ne čuti vezana le na kako zapadno ali sredozemsko kulturo, še manj na kako zgolj »rimsko« ali evropsko kot je to veljalo v srednjem veku. Cerkev je občečloveška, katoliška, in ne opornik te ali one politične ali narodnostne slučajne skupnosti.

Osnutek o odnosih Cerkve do kulture govori tudi o praktičnem izvajanju za dosego določene kulturne stopnje. Poudarja, da je potrebno preskrbeti vsem možnost, da se nauče pisati in čitati; da je potrebno podpirati nadarjene. Delavcem in kmetom je potreba preskrbeti take možnosti dela, ki jih ne bodo ovirale pri izobraževanju. Potrditi je treba svobodo znanstvenega raziskovanja. Splošno skrajšanje delovnega časa je treba izrabiti poleg oddiha tudi za vedno večjo izobrazbo. Ob koncu poudarja koncilski osnutek, da je treba odstraniti mišljenje o nezdržljivosti znanstvenega raziskovanja in verskega spoznavanja.

Vera bo utrjevala znanost in obratno, toda ne po zastarelih načelih, marveč na podlagi novih izsledkov.

Edenindvajseti vesoljni cerkveni zbor gre zdaj proti koncu. Na 153. glavnem zasedanju v torek dopoldne se je praktično končalo razpravljanje o posameznih točkah. Koncilski očetje bodo na prihodnjih sejah prešli h glasovanju o enajstih predloženih

odlokih. Govorili bodo samo še poročevalci raznih komisij in člani koncilskega predsedstva. Kot je bilo določeno, se bo končal »Drugi vatikanski koncil« 8. decembra, čeprav so nekateri koncilski očetje predlagali, naj bi se končal prej.

Te dni je papež odobrila pet odlokov, izglasovanih na četrtem zasedanju. Obenem je tudi naznanil, da bo obredna kongregacija vpeljala hitri postopek za proglašenje papeža Janeza XXIII. za blaženega.

Sveti oče je razglasil v četrtek pet odlokov, ki jih je vesoljni cerkveni zbor odobrila isti dan zjutraj. Nanašajo se na pastoralne naloge škofov v Cerkvi, za prenovitev verskega življenja, za duhovniške poklice, za krščansko vzgojo in za stališče Cerkve do nekrščanskih ver.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu

JUBILEJNA SEZONA 1965-66

UVODNA PREDSTAVA

Ivan Cankar

H L A P C I

Režija: BRANKO GOMBAC

Scena in kostumi: AVGUST LAVRENCIČ
PREMIERA: v četrtek, 28. oktobra ob 21. uri (premijski abonma); PONOVIŠTE: v soboto, 30. oktobra ob 21. uri (abonma prva ponovitev); v nedeljo, 31. oktobra ob 16. uri (abonma nedeljski popoldanski); v sredo, 3. novembra ob 20. uri (študentski abonma); v četrtek, 4. novembra ob 21. uri (invalidski abonma); v petek, 5. novembra ob 21. uri (sindikalni abonma); v soboto, 6. novembra ob 21. uri (abonma za okolico); v nedeljo 7. novembra ob 16. uri (izven abonmaja).

Rezervacija vstopnic za vse predstave na tel. 734265 vsak dan od 11. do 14. ure. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Prosimo cenj. občinstvo, da dvigne rezervirane vstopnice vsaj petnajst minut pred pričetkom predstav

Koper čaka na svojo železnico

(Nadaljevanje s 1. strani)

in njegova podjetja sploh ne bi bilo več zanimivo in potrebno, ker bi se med tem vsi sedanji in potencialni klienti obrnili in navezali svoje poslovanje na druge pristane.

Po podatkih bi se že prihodnje leto, če bi bila proga zgrajena, pristaniški promet dvignil na dva milijona ton, ki bi v naslednjih letih še rastle in s tem pomen Koprja s pristanom in drugimi napravami ter industrijskimi objekti, ki so v načrtu, zlasti pa s predvideno gradnjo plinovoda do Češkoslovaške, o čemer tečejo pogajanja. Za jugoslovansko gospodarstvo bi bilo to zelo pomembno, ker je koprski pristan eden izmed dveh izrazito tranzitnih jugoslovanskih pristanov. Zato je toliko bolj nerazumljivo, da ni možno najti sredstev za borih 17 kilometrov proge na slovenskem ozemlju in to tem bolj, ker »se sicer vse proge v Jugoslaviji grade s sredstvi brez obveznosti vračanja«, kakor ugotavlja »Gospodarski vestnik«. Kot je sedaj stanje, pa naj bi skoro vsa bremena za gradnjo proge nosil kolektiv pristaniškega podjetja.

Omejitev gradenj v Kopru

Gospodarska reforma je s še večjim zaviranjem investicij in težjimi pogoji za dodeljevanje kreditov prizadela zlasti tudi gradbeništvo v Kopru. Po začetnem načrtu bi bili morali dograditi letos v Kopru blizu 400 novih stanovanj, program pa ne bo v celoti izpolnjen. Odpadle so gradnje poslovnih zgradb, ki bi imele tudi nekaj stanovanj. Z deli je pričela edino koprsko podružnica Narodne banke, ki je vodena in kreditirana iz beograjske centrale. Stavba bo vseljiva prihodnje leto. Gradbeno podjetje »Stavbenik«, ki je pričelo v Semedeli zidati stanovanjske stolpnice za prodajo, je moralo gradnjo ustaviti. Reforma je prizadela tudi dosedanje občinske stanovanjske sklade, ki so gradnje financirali, in bodo konec leta likvidirani. Nadomestil jih bo po vsej verjetnosti poseben gradbeni zavod, ki bo bančno financiran. Koper ima zdaj okoli 15.000 prebivalcev, na delo pa prihaja vsak dan iz okolice blizu 5000 ljudi. Če bi zanje zgradili stanovanja, bi mesto brž naraslo na 20.000 prebivalcev.

Otvoritev šole brez slovenske besede

Po živahni seji preteklega tedna, na kateri bi ibla večina zaradi odsotnosti predstavnika MSI lahko izsilila odobritev proračuna za leto 1965, je v torek pokrajinski svet nadaljeval s svojim delom.

Predsednik dr. Savona je najprej poročal o sestanku, ki ga je imel z ministrom Guiem v zvezi z ustanovitvijo medicinske fakultete na tržaškem vseučilišču, nato pa je prebral pismo prefektore, iz katerega je razvidno, da notranje ministrstvo, kljub soglasnemu nasprotnemu mnenju tržaškega pokrajinskega sveta, vztraja, da se namesti za generalnega tajnika dr. Moresija iz Rima, ki naj bi bil k nam kazensko premeščen.

Odbor je nato odgovoril na razne interpelacije svetovalcev.

V zvezi s sobotnim uradnim odprtjem novega šolskega psolopja pri sv. Ivanu, kjer so nameščeni razredi slovenskega Višjega znanstvenega in klasičnega liceja in Trgovske akademije, sta bili predloženi dve vprašanji in sicer komunistične svetovalke Jelke Gerbec in predstavnika »Slovenske skupnosti«. Saša Rudolfa, kateremu se je pridružil še svetovalca PSI inž. Pečenko.

Interpelacija svetovalca »Slovenske skupnosti« se je glasila takole:

1. Ali odgovarjajo resnici govornice, po katerih je baje pokrajinska uprava odlo-

no zavrnila prošnjo ravnateljev, da bi spregovorila na slavnosti v slovenščini?

2. Zakaj ni pokrajinska uprava poskrbela, da bi pri otvoritvi med uradnimi govorniki spregovoril tudi predstavnik slovenske manjšine?

3. Zakaj ni bila dana možnost predstavitvi študentov, da se zahvali pokrajinski upravi za novo poslopje?

Predsednik Savona je najprej zanikal, da bi bil kdorkoli zaprosil pokrajinsko upravo za dovoljenje, da lahko govori v slovenščini pri otvoritvi, in pripomnil, da je šlo zgolj za predajo ključev s strani pokrajinske uprave na šolsko oskrbništvu.

Svetovalca Rudolf je pripomnil, da je zadovoljen z odgovorom na prvo vprašanje svoje interpelacije, ker je s tem želel izsiliti javen preklic govoric, ki se širijo po mestu. Nikakor pa ne more biti zadovoljen z odgovoroma na drugo in tretje vprašanje, kajti bilo bi več kot umestno, da bi bili dali predstavnikom dijaštva možnost pozdrava in zahvale v materinščini in da bi jih bili lahko slišali vsi dijaki, ki so bili po zvočnikih iz razredov povezani z vhom. Kjer se je vršila slovesnost. Svoje nezadovoljstvo je zaključil z željo in upanjem, da se v bodoče taki in podobni primeri ne bodo več ponovili.

Tržaškega

Prefekt sprejel pritožbe razlaščenecv

Pristaniška ustanova ni upravičena do razlastitev za naftovod

Iz odgovornih virov se je zvedelo, da je tržaški prefekt sprejel pritožbe številnih razlaščenecv iz drugega seznama v dolinski občini, za katere je dal pobudo Odbor za pomoč razlaščenecv, ter je izdal ukrep, ki je zavrnil prošnjo Pristaniške ustanove za razlastitve v korist naftovodne družbe SIOI.

Razlaščeneci so navajali v pritožbah precejšnje število razlogov za nezakonitost takega načina razlaščenja in prefekt je imel na razpolago kopico argumentov za zavrnitev zahteve o navedeni razlastitvi. Prefekt je utemeljil svoj ukrep predvsem z dejstvom, da za »terminal« naftovoda obstoja poseben zakon, ki dopušča samo začasno zasedbo zemljišč in nikakor ne dokončnega odvzema lastnine.

Izvedeli smo tudi, da namerava Pristaniška ustanova samo izbrisati iz prošnje in iz seznama besede »terminal dell'oleodotto Trieste - Ingolstadt (Germania)« in potem vseeno vztrajati za dosego razlastitvenega dekreta. Pri tem moramo poudariti, da namerava Pristaniška ustanova doseči to, kar je prefekt že zavrnil, na ta način, da spremeni samo nekaj besed v svoji prošnji na prefekturo. Tak poizkus je vsekakor zelo naiven, ker si ni mogoče misliti, da bi prefekt ne opazil, da gre v bistvu vedno za nezakonito zahtevo po razlaščenecv.

Prepričani smo, da je tak namen Pristaniške ustanove vreden največje pozornosti od strani strokovnih in političnih organizacij ter strank, ki imajo dolžnost braniti koristi in pravice naših ljudi.

Pisma uredništvu

AKCIJA RAI NA GORIŠKEM

V okviru propagandnih akcij, ki jih je organizirala Italijanska radiotelevizija za še večje število radijskih in televizijskih naročnikov, je prejšnji teden krožil po slovenskih vaseh na Goriškem velik pulman RAI.

»Zelo prijetno nas je presenetilo, ko smo preko zvočnikov slišali poleg vabil v italijanščini tudi vabila v slovenskem jeziku. Upamo, da to ne bo ostal osamičen primer, ampak začetek še večjega razumevanja in upoštevanja slovenskih poslušalcev in gledalcev italijanske radiotelevizije oziroma njene slovenske radijske postaje v Trstu«, nam poročajo iz vrst naših naročnikov na Goriškem. V vsaki občini je osebje RAI, ki se je udeležilo te propagandne akcije, razdelilo tudi nekaj radijskih sprejemnikov. Tudi to je bilo prijetno presenečenje za naše ljudi.

Veseli smo, da lahko poročamo o tej simpatični propagandni akciji RAI-a in upamo, da je v polni meri dosegla svoj namen.

Koprski škofija je dala restavrirati in oplešati cerkev Marije zdravnice v Semedeli. V Koprju pa so ponovno odprli za bogoslužje cerkvice sv. Nikolaja. Na pobudo in na stroške nekaterih vernikov so prenovili stari tabernakel.

V kraju Vilminore di Scalve pri Bergamu je umrl znan pesnik in literarni zgodovinar, strokovnjak za grško literaturo, Manara Valgimigli. Njegovo truplo so prepejali v Padovo, kjer je mnogo let predaval na tamkajšnji univerzi grško literaturo. Doživel je 89 let.

Naj pripomnimo še, da so dolinski »prizatelji« Pristaniške ustanove trdili, da bo prefekt izdal razlastitveni dekret za drugi seznam najkasneje do 15. oktobra t. l. ter da prizivi prizadetih na prefekturo sploh ne bodo zalegli... Zdaj pa je sam tajnik PSI Pittoni »ugotovil«, da teh prizivov prefekturni »uradi« še niso začeli preučevati...«.

SLOVENSKA SKUPNOST IN ZAKON ZA POMOČ PROTI UJMAM

Deželna zbornica je razpravljala zdaj o zakonskem osnutku o pomoči deželne uprave za preprečevanje škode, ki jo povzročajo toča, mraz in slana, ter za obnovo proizvodnje v obratih, ki so jih prizadele elementarne sile in vremenske nepravilike. Za izvajanje tega zakona je deželna vlada predlagala ustanovitev solidarnostnega sklada z začetnim kapitalom treh milijard lir, ki se bo vsako proračunsko leto večal za nadaljnjih 500 milijonov lir. V razpravo so že posegli številni svetovalci, med njimi dr. Škerk.

Predstavnik Slovenske skupnosti je poudaril, da vsebuje zakonski osnutek, ki ga je predložila deželna vlada, nekaj dobrih pobud, med drugim pobude za ustanovitev solidarnostnega sklada za preprečevanje škode, ki jo povzročajo toča, mraz in slana, za obnovo naprav, poškodovanih po neurjih in elementarnih silah, ter pobudo za raztegnitev izplačevanja odškodnine tudi na industrijske in trgovinske naprave. Vendar pa se zdi — je naglasil dr. Škerk — da zakonski osnutek ne predvideva odškodnine za škodo, ki jo povzroča n. pr. suša, ki je zelo pogosta na Tržaškem, Goriškem in v obsežnih predelih Furlanije.

Predstavnik Slovenske skupnosti je še zlasti podčrtal, da zakonski osnutek ne predvideva odškodnine za škodo, ki jo povzročajo vremenske nepravilike na pridelkih. Po njegovi sodbi bi morali poiskati možnosti, da bi oškodovance oprostili plačevanja davkov, kakor je to delala bivša avstrijska uprava, in jim nudili podporo pri plačevanju prispevkov za zdravstveno zavarovanje.

Dalje bi bilo potrebno pospeševati ustanovitev prostovoljnih vzajemnih blagajn, ker zavarovalnice ne krijejo vseh rizikov in so zadevne premije previsoke.

IZJAVA SLOVENSKE SKUPNOSTI

Slovenska skupnost je z velikim zadovoljstvom vzela na znanje vest, da je videmska nadškofija izdala na prošnjo slovenskih duhovnikov iz Beneške Slovenije odredbo, s katero dovoljuje, da se vrše verski obredi v domačem jeziku v vseh farah, koder žive Slovenci. Tako je bila odpravljena ena tistih grenkih krivic, katerim so beneški Slovenci še zdaj podvrženi.

Slovenska skupnost pozdravlja napor slovenske duhovščine, ki se goreče bori za jezikovne pravice vernikov v cerkvi in pri službi božji ter stremi tako po uveljavljanju tistih načel, ki jih je papež Janez XXIII. zagovarjal v encikliki »Pacem in terris«.

SLOVENSKA SKUPNOST

BO RESENO VPRAŠANJE PLAC OTROŠKIH VRTNARIC?

V pokrajinskem svetu v Trstu je odbornik Visintini v torek zvečer v razpravi naznanil, da so dosegli za prihodnje leto podvojitev finančnih sredstev za ONAIRC, to je za ustanovo, ki upravlja otroške vrtce na obmejnem področju in tudi precej slovenskih otroških vrtcev. Preučujejo pa enak ukrep tudi za letošnje proračunsko leto, je izjavil Visintini.

Na začetku seje pokrajinskega sveta je predsednik Savona sporočil, da se je delegacija lokalnih oblasti sestala z ministrom za prosveto Guijem v zvezi s priznanjem medicinske fakultete na tržaški univerzi.

Zadeva otroških vrtcev ustanove ONAIRC je zadnji čas razgibala javnost. Osebe je nekajkrat zaporedno stavkalo po tri dni v tednu, ker je bilo zelo slabo plačano. Bati se je bilo že za obstoj otroških vrtcev, tudi slovenskih. Zato javnost pozdravlja zagotovilo pokrajinskega odbornika Visintinija in upa, da bodo otroške vrtarice plačane tako, kot to zahteva njihovo odgovorno in nelahko ter delikatno vzgojno delo.

O P O Z O R I L O !

Naše naročnike in čitatelje obveščamo, da bo zaradi praznikov izšel Novi list prihodnji teden namesto v četrtek šele v petek.

Beneška Slovenija

PAPEŽ V VIDEM

Cerkveni krogi v Vidmu so prejeli iz Rima sporočilo, da bo sam svetilnik oče Pavel VI. obiskal furlansko središče ob narodnem evharističnem kongresu. Tako je sporočil prejšnji teden državni tajnik kardinal Cicognani videmskemu nadškofu. Evharistični kongres je napovedan za leto 1970.

Nadškofijski organi so že začeli s širokimi predpripravami za ta veliki dogodek. S pomočjo občinskih oblasti so že začeli misliti, kako bodo pripravili možnost za prenočevanje in prehrano. Pričakujejo namreč okoli dvestotisoč udeležencev tudi iz drugih držav, katere bo papeževa navzočnost brez dvoma pritegnila v našo deželo.

Brdo:

SMRTNA NESREČA

Danes teden je umrl v videmski bolnišnici 40-letni šofer Alojz Molaro, doma iz naše občine v vasi Ter. Peljal se je na motornem kolesu proti Centi. Na rahlem ovinku je skoraj sredi mesta mu je privozil nasproti nek osebni avto. Preiskava ni dognala, kako je Molaro trčil v avto. Sunek pa je bil tako močan, da so motorista odpeljali težko ranjenega v Videm. Sprva so zdravniki še imeli nekaj upanja, da ga bodo rešili. Ranjenec pa je po dveh dneh podlegel, ne da bi prišel k zavesti. Na Teru je vse sode prevzela žalost nad nenadno smrtjo mladega moža.

Tipana:

KAJ VSE MANJKA

V naši občini, kakor še v marsikateri gorski, obstaja še dolga vrsta vprašanj, ki nujno kličejo po kaki rešitvi. Pred nedavnim časom so jih videli in so slišali pritožbe pokrajinski predsednik in nekateri prisledniki, ki so obiskali Tipano.

Z OBCINSKE SEJE

Na zadnji seji občinskega odbora so načelniki poedinih odsekov mestne uprave podajali poročila in predlagali načrte za bodoče delo.

Osrrednja točka je bila poleg županovega poročila preuredba avtobusnega mestnega podjetja. Župan se je predhodno posvetoval o tej zadevi tudi z notranjo komisijo sedanjega prevoznega podjetja ter z zastopniki sindikatov. Ta način stikov s prizadetimi uslužbenci je novost, ki je bila vsekakor potrebna. Pri tej zadevi gre v prvi vrsti za položaj uslužbencev, od katerih menda ne bo nobeden odpuščen pri spremembi ali municipalizaciji podjetja. Odbor je tudi sklenil predložiti v odobritev občinskemu svetu, ki se bo zbral 8. novembra, poviške posebnih doklad vsem mestnim uslužbencem. Poviški bodo segali od 12.800 do 16 tisoč lir. Odbornik za javna dela je predložil načrte za pojačenje mestne razsvetljave in za ureditev nekaterih mestnih ulic.

Na koncu se je župan javil, da je podal ostavko na svoje mesto svetovalec Fulvio Bergomas. Nadomestil ga bo Miladin Černe, izvoljen na komunistični listi.

ZUPANOVI OBISKI

Novi goriški župan Michele Martina je začel razvijati živahno delavnost. Navezal je stike z mnogimi ustanovami in osebnostmi, katere je prejšnji teden obiskoval.

Kanalbha dolina

Občinski možje so jim v dvehurnem razgovoru obrazložili, da je skrajno potrebna javna razsvetljava po vseh občinskih cestah. Potrebno je tudi urediti in povečati občinsko hišo. Zadnji čas je tudi, da se začnejo dela na cesti iz Viskorše v Brdo in iz Prosnida v Subid. Obe cesti sta že vključeni v deželni in pokrajinski turistični načrt. Enako je potrebno, da se začnejo popravljati tudi druge ceste v okolici, katere dosedanji načrti še ne upoštevajo; te so iz Prosnida v Platišča in iz Brezije do Boneža. Pokrajinski predsednik je obljubil, da se bo obmejni prehod čez Most na Nadiži odprl tudi za avtomobilski promet. Popraviti bo pa potrebno tudi most sam, ker ni dovolj varen. Občinarji pričakujejo, da se bodo vsi ti načrti v resnici tudi izvršili.

Cedad:

LOV NA MERJASCE

Po vseh vzhodnih okrajih povzročajo krda divjih prašičev že nekaj let vedno večjo škodo. Najbolj so prizadeta zemljišča v okolici Čedada in po gorskih pobočjih proti meji. Ta škodljiva zverjad se vedno bolj množi. Ljudje si jih niso upali preganjati in tudi lovci ne streljati, ker je stari lovski zakon to — branil. Tolmačili so ga tako, da je treba imeti za odstrel te vrste divjačine posebno dovoljenje. Samo če te merjasce napade ali če ga zasačiš na njivi pri škodi, ga baje smeš lopniti.

S takšnim tolmačenjem zakona so čuvaji zatožili dva lovca iz Čedada, ki sta streljala na merjasce. Sodnik je pa modro razsodil, da ustrelitev dveh škodljivih zverj še ne pomeni prekrška postave in je oba oprostil. Ramsodba je važna, ker ima na ta način vsakdo pravico tudi z vilami ubiti merjasca, če mu rije po njivi.

V Vicenzi se je sestel z glavnim ravnateljem »Banca Cattolica del Veneto« Piovesanom in se mu je zahvalil za pomoč banke raznim goriškim podpornim ustanovam.

V spremstvu glavnega tajnika je šel župan tudi v Padovo, kjer se je razgovarjal z ravnateljem mestnih prevoznih podjetij. Ta ima nalogo pripraviti načrt za municipalizacijo mestnih avtobusov v Gorici.

Za poglobitev stikov med Staro in Novo Gorico je župan obiskal tudi dr. Štruklja predsednika okrajnega odbora Nove Gorice. Vezi med obema sosednjima mestnima občinama se bodo morali po želji obeh predstavnikov še ojačiti.

S POKRAJINSKE SEJE

Prejšnji teden je bil sklican pokrajinski svet k seji, na kateri je reševal tekoče upravne zadeve. Določil je tudi člane nekaterih komisij v sklopu pokrajinske uprave. V komisiji za pregled obračuna 1965 je izvoljen poleg komunistke Selli in liberalca Zucallija tudi predstavnik SDZ prof. Kraner. V okrožno volivno komisijo je kot namestnik odbornika prišel Maks Komac. Kot tretji Slovenec je v eni stranskih komisij še g. Cvetko Nanut.

Pravzaprav ni to nič novega, ker so bili Slovenci že poprej zastopani, vedno v stranskih komisijah, približno v istem sorazmerju. Po besedah pokrajinskega predsednika je bilo pričakovati kaj več, ne vedno suhe mrvice. Vprašali se bomo tudi, koliko Slovencev je danes nameščenih pri pokrajinski upravi službi, pa bilo tudi kot pometaći, in koliko jih bo v prihodnje zopet po besedah o lepem sožitju, če niso prazne.

Števerjan:

NESREČE NA CESTI

V nedeljo zjutraj se je pripetila na glavni cesti prometna nezgoda, ki je imela za posledico eno smrtno žrtev.

V osebnem avtu se je vozil z Valerišča proti Bukovju devetnajstletni Boris Pintar doma z Valerišča. Pred njim pa se je peljal na kolesu 62 letni Josip Klanjšček s Ščednega. V gotovem trenutku je kolesar nenadoma zasaknil krmilo na sredo ceste tako, da avtomobilist ni mogel več zavreti in je vrgel Klanjščeka pod voz. Težko ranjenega moža, s prebito lobanjo, je Pintar sam odpeljal v goriško bolnišnico. Zaradi hudih poškodb je pa ponesrečenec umrl že v ponedeljek ponoči. Rajnega Klanjščeka so pokopali v tork popoldne na domačem pokopališču.

Na cesti proti Števerjanu se je zadnje dni pripetilo več nesreč, k sreči ne tako hudih. Vendar so morali prepeljati v bolnišnico 23-letno Savo Rožičevo s Ščednega. Vzrok je z gruščem nametana cesta, na kateri se ji je spodrsnilo motorno kolo. Ljudje se sprašujejo, kdaj bodo vendar te briške ceste dokončno uredili, tudi zato, da se ne bodo več dogajale nesreče.

Ob dnevu matere in otrok je bila proslava, pri kateri je govoril občinski odbornik Ciril Terpin. Diplomio za dobro nego otrok je prejela mati Ada Černic, denarne nagrade pa Marija Vogrič in Marija Princič.

Iz Goriške**SPREMENBE V MESTNI ŽUPNIJI**

Ob koncu tega meseca bo zapustil mesto župnika v fari pri Srcu Jezusovem msgr. Krištof Monti. Iz Milana je prišel v Gorico že leta 1930. Nanovo ustanovljena župnija je prevzel leta 1938. Za njegove zasluge ga je nadškof imenoval za rednega kanonika stolnega kapitlja.

Do imenovanja novega župnika ga bo nadomestoval msgr. Ristits kot župni upravitelj. Na žalost moramo pripomniti, da je bilo v tej fari malo ali nič poskrbljeno za slovenske vernike. Upajmo, da bo v bodoče kaj bolje v tem oziru.

Standrež:

POGREB

Včeraj popoldne smo pokopali 70-letnega sosedo Andreja Brajnika. Spoštovanega domačina, ki je bil do zadnjega delaven in čvrst, je zadel pred dvema tednoma kap. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je podlegel pljučnici.

Pokojsnik je bil naš zaveden človek in se ni ustrašil trdega življenja tudi v najhujših časih fašizma. Vzgojil je po svojem načinu tri sinove in eno hčerko. Bil je tudi stric znanega opernega pevca Mira Brajnika v Ljubljani. Rajnemu Drejcu, kot so ga vsi poznali, želijo vsi sosedje in znanci večni mir. Družini izražamo sožalje.

Pevma:

TRGATEV IN DRUGO

Lepi oktobrski dnevi so marsikaterega vinogradnika prepričali, da je trgateg odložil. Nekateri so začeli trgati šele prejšnjo soboto. Reči moramo, da se niso usteli. Če na splošno presodimo, moramo ugotoviti, da se je gornji del naših vinogradov bolje obnesel kot spodnji. Kakovost je seveda enkoliko bolj revna, vendar ima mošt povprečno 15 do 16 stopinj sladkorja. Na splošno pa sodimo, da je pridelka okrog 40 odstotkov lanskega; ponekod samo ena četrtna.

Priročiti se moramo tudi glede ceste skozi vas. Ko je skrbela za njeno čistočo pokrajinska uprava, je bilo nekoliko boljše. Pod občinsko upravo se je obrnilo pa na slabše. Upamo, da bo novi odbor bolje pometal, kot pravi pregovor o novi metli. Tako tudi pričakujemo, da se bo v zimskih večerih poživilo delovanje prosvetnega društva. Priredilo je že en večer s filmskimi projekcijami. Sledila bodo tudi predavanja kulturne vsebine.

PREDAVANJE

Sinoči je bil v dvorani Gregorčičevega kluba IV. kulturni večer. Predaval je znani planinec in potovalec dr. Rafko Dolhar iz Trsta o svojem potovanju na Švedsko. Poslušavci so videli tudi dolgo vrsto izvornih barvanih slik, katere je dr. Dolhar sam posnel s pota po Skandinaviji.

PLANINSKO »MARTINOVANJE«

Slovensko planinsko društvo v Gorci vabi na vsakoletno »martinovanje«. Letos se bodo zbrali goriški planinci na ta prijetni zabavni in družabni večer v nedeljo 14. novembra ob 16. uri popoldne v hotelu »Zvezda« v Kobaridu. Za živahen spored skrbijo že znani prireditelji in trio »Elío« iz Podgore.

Društveni člani plačajo za prevoz, večerjo in rezervacijo sedežev le 750 lir. Drugi nekaj več. Vpisuje se na sedežu v ul. Ascoli 1. Odhod avtobusa iz Gorice je določen na 13.30 uro s Travnika. Potrebna je seveda propustnica ali potni list.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka „Mosta“

Pred kratkim je izšla nova, dvojna, šesta in sedma številka revije »Most«. Ne da bi se spuščali v kritično oceno, naj opozorimo na vsebino. Presenetila je že s tem, da je obsežnejša, kot navadno, saj ima 96 strani, pa tudi vsebinsko je pestřejša. Na prvem mestu najdemo nekaj strani odlomkov iz »Tržaškega dnevnika 1962-1963« Alojza Rebule. Ti odlomki so bili sicer že objavljeni v ljubljanski duhovniški reviji »Nova pot«, v letu 1964, vendar pa so ostali širši javnosti nedostopni, ker tista revija ni v prodaji. Odeveč bi bilo naglašati kvaliteto Rebulovega pisanja. Opozorimo naj le na njegovo globoko prizadetost pri vsem, kar se dogaja. To je pokazal tudi v svojem eseju o Danteju, ki je pač najboljše, kar je bilo napisano za Dantejevo jubilejno leto v slovenščini. Toda tudi tu ni samo akademičen, ampak je znal vzpostaviti živ odnos med Dantejem in našo sedanostjo.

Lev Detela je prispeval za to številko svojo kratko dramo »Generalka«, s podnaslovom Analiza razkroja v treh slikah, ki je satirično-simbolična podoba organiziranega nasilja v bližnji preteklosti in sedanosti, in esej »O novi umetnosti«, v katerem se je dotaknil nekaj žgočih problemov današnjega odnosa med umetnostjo in publiko, med umetnostjo in oblastjo, umetnostjo in družbo, umetnostjo in znanostjo ter umetnostjo in komformizmom.

Tretji slovenski literat, ki je največ prispeval za to številko, je Humbert Pribac. Objavil je v tej številki »Mosta« ciklus pesmi pod naslovoma »Pesmi in »Mestne slike«. Njegov je tudi članek »Kaj je Tomaž zakrivil ali mnenje o neki vrsti poezije«. V njem podaja nekaj literarnen portret pesnika Tomaža Salamuna, prejšnjega sodelavca in sourednika »Perspektiv«, ki zdaj razburja konservativno slovensko javnost s svojimi oblikovno drznimi pesmimi, v katerih skuša povedati tudi nekaj »novega in predvsem izraziti nekaj stiske današnjega slovenskega človeka.

V leposlovnem delu revije najdemo še prevode raznih krajših del nekaterih tujih pisateljev in pesnikov, kot so Wolfgang Borchert, Juan Ramon Jimenez, Sören Kierkegaard in še nekateri.

V tistem delu revije, ki je posvečena bolj konkretnim problemom današnjega življenja, je objavljena daljša razprava Aleša Lokarja pod naslovom »Marksizem, socializacija in gospodarstvo«, ki je sicer zanimiva, vendar pa preveč splošna in

zato obravnava vse probleme le bolj mimogrede. Bralec ima vtis, da je hotel preveč stvari spraviti v eno samo razpravo. Objavljen je tudi prevod zanimivega članka Guida Botteriija »Tradicije tržaške občine«. Ziva Gruden je povzela po francoskem listu »Témoignage Chrétien« nekaj poročil in komentarjev o debatatah na 17. tednu katoliških intelektualcev v Parizu, na katerem so marksimisti in kristjani govorili o Bogu.

Vladimir Vremec je napisal dva članka iz našega aktualnega življenja »Pogovori na Proseku ali nepoteženo pričakovanje nečesa povsem novega«, ki obravnava problem angažiranosti naše mladine, in »Mnenje štirih o manjšinskem vprašanju«.

V reviji pa najdemo poleg tega še literarne in umetnostne ocene in razne polemične glose in komentarje. V njej je tudi nekaj umetnostnih reprodukcij.

E. Z.

Zanimiva vsebina „Mladike“

»Mladika« za oktober, ki je izšla te dni, prinaša na uvodnem mestu lep spominski članek o nedavno umrlem slovenskem katoliškem pesniku Antonu Vodniku. Članek je napisal Jože Peterlin, ki je pesnika поблиže poznal. Revija prinaša tudi nekaj Vodnikovih pesmi, in sicer »Pomlad v grubu«, »Zlata vrata« in »Večerni psalm«. Ob branju teh Vodnikovih pesmi se človek ponovno zave, kako širok in globok prepad je zazijal med spokojnostjo in globokostjo tiste poezije, kot jo je pisal Anton Vodnik, in današnjo slovensko poezijo, polno skepse, bridkosti, duševne raztrganosti in obupa.

Lojze Škerlj je prispeval članek »V sveti deželi«, v katerem opisuje, kot že naslov pove, letošnje romanje v Sveto deželo. Maks Sah nadaljuje svojo temeljito in zanimivo razpravo »Zgodovina slovenskega šolstva«. Mišljeno je seveda šolstvo na Tržaškem. Janez Belej pa nadaljuje svoj nadvse zanimivi potopis po Južni Afriki, za katerega je kar škoda, da bi ostal samo v reviji in da ne bi prišel med ljudi tudi v obliki knjige.

Zelo aktualna je anketa »Pogovori z mladino o mladini«, ki prikazuje položaj in značaj današnje slovenske mladine v Sloveniji, na Koroškem, na Goriškem in na Tržaškem ter govori zlasti o katoliških mladinskih organizacijah.

Umril je teolog P. J. Tillich

V kliniki univerzitetni bolnišnici v Chicagu je umrl Paul Johannes Tillich, eden najvplivnejših protestantovskih teologov moderne dobe. Bil je doma iz Nemčije, katero pa je zapustil leta 1933, ko je prišel na oblast Hitlerjev totalitarni režim. Zatekel se je v Združene države.

Do leta 1933 je bil član senata na univerzi v Frankfurtu. Nekega dopoldneva je 400 pripadnikov hitlerjanske »S. A.« vdrla na univerzo, da bi pretepalu študente, ki so bili drugačnega mišljenja. Prof. Tillich se je potegnil zanje. Zato je bil takoj odstavljen. Pred hitlerjanskim divjaštvom se je rajši umaknil v tujino in sprejel nase usodo begunstva.

Svetovni sloves si je pridobil prof. Tillich predvsem s svojimi tremi knjigami o »sistematični teologiji«. Pisal pa je tudi knjige o filozofiji, pedagogiji, sodobni umetnosti, literaturi in pravu. Bil je luteranski duhovnik. Za duhovnika je bil posvečen leta 1912. V prvi svetovni vojni je bil kurat v nemški vojski. Vojne izkušnje so bile odločilne zanj, »ker so napravile iz idealista, kakršnen je bil, realista, tragičnega realista«, kot je izjavljal.

Z zanimanjem bo najbrže vsakdo prebral »Odstavke« Danila Lovrečiča. Gre za njegove zapiske o raznih današnjih pojavih v slovenskem narodu. Aktualen je tudi članek, ki komentira nedavni kongres jugoslovanskih slavistov, na katerem so se spet oglasili tisti, ki bi radi napravili konec samostojni slovenski književnosti kot narodni književnosti.

Izvirno leposlovje v tej številki je bolj skromno. Zora Saksida nadaljuje svojo povest »Tuji povsod«, Igor Tuta pa je objavil pesmi »Zaželel sem si...«, »Tiha ljubezen na Krasu« in »Kraška noč«, ki so še začetniške, vendar razodevajo talent, ki bi ga bilo treba razvijati in negovati.

Rafko Vodeb je ocenil v rubriki »Knjige« zbirko koroškega pesnika Miška Mačka: »Ujeti kriki«, Lojze Škerlj pa ocenjuje rimski misal, katerega tretja izdaja je izšla v Ljubljani v priredbi dr. Metoda Turnška in sodelavcev, ter tretji del »Velikega katekizma«, ki so ga izdali tržaški kateheti.

V tej številki najdemo tudi precej kritičnih pripomb o radijskih oddajah in rubrikah, poročila o kulturnem življenju, žensko rubriko, pisma bralcev in odgovore nanje ter znano rubriko polemičnih aktualnosti »Kaj pravite vi?«. Ta številka je tudi izredno bogato ilustrirana. E. Z.

KAJ JE GROTESKNO?

V Beckettovi absurdni groteski Čakanje na Godota (En attendant Godot, Paris 1952) se NIC NE ZGODI. Nihče ne pride, nihče ne odide, temveč JE STRAŠNO (podčrtal D.) Na Podočeljski cesti se prenatrzata z miselnimi mučilnicami Estragon in Wladimir. Čakata na nekakšnega Godota, katerega nihče ne spozna ali ne opiše. Njunjo mazohistično sprenevedanje zmoti edino prihod čudne dvojice Pozzo-Lucky, ki simbolizirata razmerje gospodar - hlapec v krogotoku časa: čakati pomeni izpostaviti se grozovitemu učinkovanju časa, ki te zmaliči, poneumni, spremeni (Pozzo in Lucky sta, ko drugič nastopita na odru, strahovito iznakažena). Kdo je Godot? Morda sam Bog? Glavna junaka ga čakata, sel zatrjuje, da ga pošilja Godot, vendar nič ne kaže, da bi Godot prišel in spremenil strašno morbidnost, tišino, prekletstvo, ki je zavlada na odru.

Druga pomembna Beckettova drama ima naslov Konec igre (Fin de Partie, Paris 1957) in prikazuje muke Hamma, slepega hromega starčka, in njegovega služabnika Clova, ki izpolnjuje najbolj nesmiselna opravila. Če bi Clov zbral pogum in odšel od Hamma, bi ta umrl, saj je popolnoma navezan na Clova, kakor je tudi Clov odvisen od Hamma, ki poseduje zalogo živil, zakaj strašna katastrofa je izbrisala vse zunanje življenje. Hamm je površen, medtem ko je Clov pravi birokrat rodoljubja. Na odruagirata še dve osebi, to sta Nagg in Nell, Hammova oče in mati, iznakažena, brez nog; sedaj čepita v posodah za smeti. Ob koncu igre zbere Clov pogum in zapusti Hamma. Je to konec mučne napetosti med obojema in fizična smrt vseh na odru nastopajočih?

'Morda pa bo Clov nekje le še našel ščepec življenja, ki se bo razraslo v mogočen plamen. Mogoče. A verjetno to ni.

V Adamovi igri Ping-pong se glavna junaka otročje zanimata za igralne avtomate. Vse življenje se igrata, tako da sredi igre ping pong eden glavnih junakov, sedaj že starček, umre. — Ionescovi Stoli govore o starcu, ki da je hišnik na nekem samotnem otoku, in o njegovi ženi. Ob koncu življenja hoče hišnik spregovoriti človeštvu. Ker ni dober govornik, najame govornika. Poslušalstvo simbolizirajo prazni stoli na odru. Govornik pride, starček skoči v morje; sedaj pa se izkaže, da je »govornik« nem. Poslanice svet ne bo slišal.

V Buzatijevi drami »Un caso clinico« (Kliničen primer) vidimo, kako se glavnemu junaku, ki ga nosijo iz sedmega nadstropja bolnišnice vedno bolj proti prtiličju, približuje smrt, ki te čaka na dnu stavbe. — D'Erricova drama »La foresta« (Gozd) kaže današnji svet, ki ga je iznakažila tehnika: povsod se bohoti »gozd« prevrnjenih telefonskih drogov, črpalk, zvočnikov, vislic. Vse to »svetijo na pomlad kot plesen. — Podobne motive bi lahko našli pri Arrabalovi drami Piknik na bojišču ali Oba krvnika, pri določenih delih Maxa Frischa, pri Hildesheimerju ali Güntherju Grassu (Huđi kuharji), pri Haroldu Pinterju, Edwardu Alboeju, Kopitu in drugih.

Prav tako bi prišli do podobnih rezultatov, ko bi analizirali sodobno liriko, n. pr. Benna ali Trakla. Sicer pa ne bi bilo niti treba iti tako daleč, dovolj bi bilo, ko bi se ustavili ob Zajčevih groteskni delih Požgana trava, Jezik iz zemlje (glej

grotesknost naslovov) ali Otroka reke ali pa pri Strnišem literarnem opusu. Poljuben izsek iz ene njegovih zadnjih pesmi dovolj dobro ponazarja bizarno groteskno situacijo, v kateri se je znašel avtor:

*Odpre se zjutraj gora
in Sonce plane k nebu.
Velik mrtvak iz groba
prijezdil ven v oklepu.*

(Zelod, Dialogi 9).

Sedaj bi lahko govorili tudi o surrealizmu in predvsem o prozi, o Kafkovi morbidni atmosferi in podobnem. Pa o grotesknem svetu surrealističnega slikarstva, o »dehumanizirani« plastiki ali elektronski glasbi in tako dalje.

Zgornje ugotovitve govore dovolj nazorno o pomembnem strukturalnem premiku, ki je zajel celotno umetnost. Današnji svet, katerega nekdanje ideale je prerasel mehanizem zmaterializirane tehnokratske družbe brez idealov, se je znašel v mučilnih pasteh obupa, duhovne stiske, dolgčasa, seksualnega razvrata in spet obupa. Zato ni čudno, da se je umetnost na široko odprla območju grotesknega, ki je sicer telo v umetnosti tudi že prej, n. pr. v obdobju manirizma, a doživlja šele v obdobjem obeh zadnjih vojn svoj pravi razcvet in šele sedaj tvori osnovni doživljajski element tiste vrste sodobne umetnosti, ki jo po pravici imenujemo avantgardna.

Če hočemo razumeti sodobno umetnost, moramo zato najprej razumeti GROTESKNOST. Sele ko se nam odpro pravila grotesknega, šele ko dojamemo bistvo grotesknega, moremo spoznati izhodišče dejanja in nehanja sodobnega umetniškega početja.

Lev Detela

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Kmalu bo listje odpadlo

Smo v jeseni in narava zaključuje svoj letni razvoj. Sadno drevje bo odvrгло svoje liste. Takrat nastopi trenutek, ko moramo začeti z zaščito rastlin. Najprej in nujno potrebna je zaščita koščičarjev: češenj, breskev, marelic, češpelj, sploh vseh sadnih vrst, ki imajo v svojem plodu koščico.

Koščičarje napadajo dve bolezni, katerih ne najdemo pri ostalih sadnih vrstah: smolika in kodra. Seveda napadajo košči-

čarje tudi vse ostale bolezni in živalski škodljivci, kot druge sadne vrste.

Smoliko in kodro najbolje preprečujemo s sredstvom »Ziram«, ki je bistvena sestavina škropiva »mezene«. S tem škropivom preprečujemo ne le smoliko in kodro, ampak hkrati tudi še kup drugih glivičnih bolezni, predvsem škrlup, monilijo in rožičavost češpelj.

Z »ziramom« oziroma »mezene« moramo poškropiti vse koščičarje, čim odpadejo listi, kar se pri nas zgodi proti koncu oktobra ali v začetku novembra. Škropivo pripravimo samo iz vode in mezene: 100 litrov vode in 400 do 500 gramov »mezene«. Najprej napravimo iz malo vode in vsega odmerjenega mezene redek močnik, katerega razredčimo z vodo do določene količine. Poškropiti moramo cela drevesa, od vršičkov do zemlje.

V prejšnjih letih so svetovali uporabo po 600 gramov »mezene« na 100 litrov vode. Sedaj svetujejo 100 gramov manj, ker je ugotovila praksa, da je ta količina »mezene« zadostna.

Ne opustiti tega poznojesenskega škropljenja, ki je glavno in najbolj učinkovito sredstvo za preprečitev kodre in smolike, zlasti pri breskvah.

MIXOMATOSIS V ITALIJI

Neki C. Pajuzza piše v listu »Coniglicoltura«, da je bilo v Italiji javljenih več slučajev oziroma žarišč mixomatosisa, ki uničuje kunce in ki se širi zaradi nemarnosti kunčerejcev. — To hudo bolezen so zanesli l. 1952 iz Avstralije v Evropo. Zaradi nalezljivosti se je hitro razširila in je marsikje uničila vse kunce v vzrejališčih. Patologi (strokovnjaki, ki se pečajo s proučevanjem bolezni) so upali, da se bo z leti virus te bolezni omilil in da bo bolezen počasi izginila. Ti upi pa so bili varljivi, ker se je l. 1963 bolezen zopet pojavila z vso svojo ostrino in je zlasti v Franciji uničila mnogo kunčjih vzrejališč.

Pojav bolezni opazimo najprej na očeh, ki se vnamejo. Pozneje se glava oziroma čeljusti hudo zveržijo, žival dobi na mnogih delih telesa kraste, potem pa pogine. Poginule ali zaradi bolezni pobite živali moramo zakopati vsaj meter globoko v zemljo in jih potrositi z živim apnom. Zajčnice obolelih živali moramo razkužiti z vrelo raztopino 2% jedke sode (soda caustica). — Temeljno načelo je, da moramo vsak samo sumljiv primer prijaviti živnozdravniku.

Mixomatosis ne napada samo kuncev, marveč tudi divje zajce.

Milanski gospodarski dnevnik »IL SOLE« je objavil te dni stoletnico svojega izhajanja.

List je za stoletnico objavil posebno prilogo, ki ima 216 strani ter so v njej članki uglednih osebnosti italijanskega gospodarskega življenja.

Jugoslovansko gospodarstvo

Jugoslovanski izvoz je v prvih devetih mesecih letos dosegel vrednost 942 milijard dinarjev ter se je tako povečal za 20 odstotkov. Izvoz republike Slovenije se je dvignil celo za 24 odstotkov ter je dosegel vrednost 159 milijard in pol.

Jugoslovanska narodna banka je objavila poročilo, v katerem izraža mnenje, da se gospodarski in finančni položaj v državi postopno stabilizira.

V tej zvezi omenja razmerje med denarnim obtokom in proizvodnjo. Septembra letos je bil denarni obtok v Jugoslaviji za 4 odstotke večji kot lani septembra, medtem ko se je industrijska proizvodnja v prvih devetih mesecih 1965 povečala za 9 odstotkov. Hitrejši porast proizvodnje kot denarnega obtoka je ravno eden izmed ciljev gospodarske reforme, katero je jugoslovanski parlament odobril julija.

Za primerjavo navaja Narodna banka porast denarnega obtoka v obdobju september 1963 — september 1964, ki je znašal 23 odstotkov.

KRATKE GOSPODARSKE

Z vladno odobritvijo je bil uveljavljen sporazum, po katerem bo družba FIAT poslala komunistični Kitajski tovornjake in ladijske motorje v vrednosti 15 milijonov švicarskih frankov. V zameno uvaža Italija iz Kitajske zmrznjeno meso. Družba INNOCENTI pa je prodala komunistični Kitajski brežšivne cevi velikega premera.

V Moskvo je odpotovalo italijansko strokovno odposlanstvo, ki bo sklenilo s sovjetsko vlado sporazum o sodelovanju pri izkoriščanju atomske sile za miroljubne namene.

Sovjetska zveza je dala podjetju »Vozila« v Novi Gorici naročilo za izdelavo tisoč cistern za prevoz fenola. Naročilo velja devet milijard lir.

LASTNA CENA ZA PSENICO

Kmečki dohodek je odvisen od razlike med lastno in tržno ceno pridelka. Za ugotovitev lastne cene mora kmetovalec točno ugotoviti vse stroške in dohodke. Med stroški so: seme, gnojila, delavske plače in socialne dajatve, delo s stroji, zavarovalnine, obresti vložnega kapitala, splošni stroški. Med dohodki je samo vrednost zrnja in vrednost slame.

V letošnji 40. številki »Informatore Agrario« sta podrobno obdelana dva različna primera in zaključek je, da znaša v enem primeru lastna cena za stot pšenice 5.714 lir, v drugem slučaju pa 6.075 lir. Ker je trenutna cena pšenice (v Veroni 10. okt. 1965) med 6.550 in 7.000 lir za stot, kmetovalci, ki sejejo pšenico, nimajo posebnih dobičkov. Celotni dobiček je odvisen seveda od hektarskega donosa. Če dosega ta 40 ali 50 stotov, je dobiček kar zadovoljiv.

KMEČKA DELOVNA SILA V ITALIJI

Koncem l. 1964 je bilo v Italiji 4 milijone 918 tisoč zaposlenih v kmetijstvu. Do srede letošnjega leta se je to število znižalo za 130.000 oseb. Trenutno je 25% ali ena četrtnina vseh v Italiji zaposlenih v kmetijstvu.

Od l. 1959 do konca letošnjega junija je 1.170.000 moških in 700.000 žensk, ki so prej delali v kmetijstvu, menjalo poklic in se zaposlilo v industriji, trgovini, prometu ali v drugih poklicih.

Razvoj svetovne trgovine

Vodstvo GATT-a ali splošnega sporazuma o trgovini in carinah, ki ima sedež v Ženevi, je objavilo poročilo o svetovni trgovini v zadnjih letih.

Mednarodna trgovina se je povečala v letih 1961 in 1962, za pet odstotkov leta 1963 za devet odstotkov in leta 1964 za 12 odstotkov. Lani je dosegla 169 milijard dolarjev ter se je približala stopnji izrednega razmaha, ki je bil značilen za dveletje 1959-1960.

Izvoz zaostalih držav v industrijske države se je lani in predlanskim povečal za 6% ter je bil ritem podoben povprečju po letu 1950. Vrednost izvoza se je povečala

za 9%, ker so se v zadnjih dveh letih dvignile cene surovin.

Ta ugodnejši razvoj izvoza je omogočil zaostalim državam, da so povečale uvoz iz industrijskih držav in sicer leta 1963 za 5% in lani za 10%.

Izboljšala se je tudi struktura izvoza zaostalih držav.

FIZOL IN KROMPIR STA DRAGA

Mnogi meščani in delavci se jezijo na kmetovalce, češ da fižol in krompir predrago prodajajo. — Ker ne dobiva kmetovalec nobene podpore za pridelek teh pridelkov, bi jih moral prodajati še znatno dražje, če bi hotel kriti samo lastne stroške, brez vsakega dobička. Večkrat ga je bilo potrebno škropiti proti strupeni rosi in kolaradaru. — Krompir letos v naših krajih ni obrodil: kmet je vsadil npr. 400 kg krompirja in bi moral pridelati vsaj 40 stotov, a v resnici ni pridelal niti 10 stotov. Pridelek bi moral dati vsaj desetkratno seme, a je dal komaj dvakratno ali malo več. Kako naj bo krompir poceni, če ne bo uvoza iz drugih krajev. Slovenija ga mora uvoziti 2000 vagonov. — Isto ali še slabše je s fižolom. Seme je bilo sorazmerno drago, rast so napadle listne uši in glivične bolezni, tako da je bilo potrebno vsaj dvojno škropljenje, nevihte so onemogočile oploditev cvetja, itd., zato je pridelek zelo pičel.

Podobno pa je tudi z mnogimi drugimi kmetijskimi pridelki. Ko je kmet preobložen z delom in se sploh ne more odpočiti, mu ne prideta pomagati ne delavec ne meščan niti za visoko dnino.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

V Gorico je dospela vest, da je podprefektura v Idriji z orožniki zabranila izobraževalnim društvom v Cerknem, Planini in na Straži vsako nadaljnje delovanje.

Val razburjenja se med našim ljudstvom ni še polegel, ko stojimo pred še bolj samovoljnim činom goriškega podprefekta kometandorja Nicolottija. Goriški podprefekt je te dni prepovedal delovanje našim izobraževalnim društvom v Vipavi, v Vrhpolju, v Gočah, v Budanjah, na Slapu, v Št. Vidu, v Štarijah, v Podragi, Dornbergu, Zaloščah in na Saksideu.

Kaj je vzrok, da sta podprefekta uničila z enim mahom kar štirinajst izobraževalnih

Kazen se odmeri kar v naprej, preden se je sploh dogodil kakršenkoli pregrešek! Slovenska javnost vidi v vaših sistemih napad na našo ljudsko kulturo, ki je plod truda in dela naših očetov.

Povemo vam še enkrat, da spadajo Slovenci radi svojih podeželskih izobraževalnih društev med prve narode v Srednji Evropi. Ali hočete poslati goriške Slovence v nevednost in neizobraženost preteklih časov?

ODPOSŁANSTVO NA PODPREFEKTURI

Ko je dospela vest, da je goriška podprefektura nastavila sekiro na naša izobraževalna društva, se je podalo odposlanstvo Prosvetne zveze, Političnega društva Edinost v Gorici in poslanec Šček na goriško podprefekturo, da slovesno protestira proti nepostavljemu nasilstvu, ki ga uganja z našim ljudstvom podprefekt Nicolotti.

Prosvetno zvezo sta zastopala dr. Brajša in urednik Kemperle, politično društvo Edinost njegov predsednik dr. Besednjak. Ker podprefekta ni bilo doma, so se javili pri komisarju Diazu.

»Moja naloga je,« je rekel dr. Brajša, »da protestiram v imenu Prosvetne zveze proti postopanju z našimi izobraževalnimi društvi. Brez vsakega povoda se javi v naših društvi orožnik in naznani, da je društvo razpuščeno in da mu je prepovedano vsako nadaljnje delovanje.«

Komisar se je branil in rekel, da društva niso bila razpuščena, temveč da je bilo ukinjeno samo njihovo delovanje. To pa ravnopomeni uničevati naša društva in preperečevati vsako izobraževalno delo, je odvrnil dr. Brajša.

Tem izvajanjem se pridruži v imenu Političnega društva Edinosti dr. Besednjak.

»Ne!« se nanovo brani komisar, »saj društva lahko vložijo prošnjo in se jim dovoli obstoj. Goriška podprefektura stoji na stališču **avstrijskega društvenega zakona** iz leta 1867.«

ŠČEKOV PROTEST PRI MUSSOLINIJU

Poslanec Šček mu odvrne: »Ugotoviti moram, da je pri nas ena politika Mussolinija, druga podprefekta Nicolottija. Pred meseci sem se v zadevi društev obrnil na ministra Finzija in dobil od njega sledeči odgovor: »Z razširjenjem zakona o javni varnosti na nove pokrajine je stopil avstrijski zakon iz veljave.«

Odposlanstvo se je nato poslovalo, poslanec Šček pa je naslovil na Mussolinija sledeči protest:

»Dasi je podpisani prejel jaseen odgovor od ministra Finzija, uporablja podprefekt Nicolotti v Gorici le proti slovenskim izobraževalnim društvom samovoljno policijski avstrijski zakon, obenem pa tudi italijanski zakon o javni varnosti. Podprefekt zabranjuje obs'ojecim slovenskim izobraževalnim društvom vsako delovanje.

Istočasno uporablja za vsa neslovska izobraževalna društva izključno italijanski zakon. Podprefekt nadaljuje s takim postopanjem že celo leto.

Podpisani slovesno protestira v imenu 110 goriških izobraževalnih društev in v imenu slovskega ljudstva, katero je čez vse mere ogorčeno zaradi samovoljnega in protipostavnega ravnanja, ki nasprotuje določnim namenom osrednje vlade.

Zahtevam takojšnje ukrepe, da se bo podprefekt držal **samo enega edinega zakona za vse**, kajti samovoljna neizrečno škoduje skupnemu življenju italijanskega in slovskega ljudstva.

Virgil Šček, državni poslanec.
Gorica, 19. januarja 1924«

(Dalje)

179. Dr. E. BESEDNJAK

društev? Katere zločine so zakrivila, da jih je državno oblastvo moralo kratkomalo uničiti?

Podprefekturi trdita, da so osebe, ki vodi jo omenjena izobraževalna društva, nezanesljive, da jim ni mogoče zaupati, da bi društva vodili po pravi poti. Odborniki ne vznabujajo nobene vere, da bi se društva držala svojih lastnih pravil.

Od kje jemljete žalostni pogum, da uničujete s takimi utemeljitvami naše prosvetne organizacije? Od kdaj pa morajo uživati odborniki zaupanje orožnikov in podprefektov, da sme društvo delovati?! Ali so svobodno izvoljeni odborniki morda vaši podrejeni uslužbenci?

Naša izobraževalna društva so svobodna in neodvisna. Držati se morajo zakona in svojih privil. Uvedli ste v naše kraje nezasišano metodo, da uničujete društva ne radi tega, ker so nekaj zakrivila, temveč zato, ker bi lahko v **bodočnosti nekaj zagrešila**.

»Samo besedo bi vam še rad dejal,« je rekel Francis. »Je to zadnjikrat, da se vidiva? Vas ne bom več videl?«

»Oh, saj ste slišali, kaj je rekel moj oče... Kaj morem storiti drugega, kakor da ga ubogam?«

»Recite mi vsaj, da v svojem srcu ne odobrivate njegovih besed... Recite mi, da ne želite, da bi bilo to zadnjič, da se vidiva!«

»Prav. Ne, ni zadnjič. Spoštujem vas kot dobrega in poštenega fanta.«

»Mi hočete dati kaj v spomin na vas?« je rekel Francis.

Ona je za trenutek obstala z roko na ključu. Zapah in veriga sta bila že odprta. Ni preostalo drugega, kot odkleniti vrata.

»Če bom napravila tisto, kar bi radi, mi vi obljubite, da boste storili, kar vam bom zdaj rekla?« je vprašala.

»Točno,« je odvrnil Francis. »Moja častna beseda.«

Ona je zavrtela ključ v vratih in odprla vrata.

»Prav: naj slišite karkoli ali če bi se zgodilo karkoli, se nikdar ne vrnite v to hišo. Pohitite, dokler ne boste prispeli do najbolj živahnih mestnih ulic. A tudi tam pazite, ker ste v veliki nevarnosti. Obljubite mi, da ne boste pogledali mojega spominika, dokler ne boste na varnem.«

»Obljubim,« je odgovoril Francis.

Tedaj mu je položila v roko neki predmet, zavil v krpo blaga, vzkliknila »Tecite!« in ga porinila na ulico.

Slišal je, kako je spet zaklenila vrata, nato pa ropot zapahov in verige. In ker ji je tako obljubil, je stekel navzdol po ozki ulici, ki je vodila v Rue Ravignan.

Tekel je, dokler ni prispel na Oporni trg, ki so ga električne žarnice tako razsvetljevale, da je bilo svetlo kot podnevi. Tam je zavil po boulevardih na desni in vstopil v Café Americain, kjer si je naročil pivo. Le dva ali trije gostje so sedeli vsak pri svoji mizici, toda Francis je bil preveč zatopljen v svoje misli, da bi se brigal zanje.

■ 37 ■

MAHARADŽOV DIAMANT

R. L. STEVENSON

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

Vzel je iz žepa tisti zavojček, ga odvil iz krpice in zagledal škatico iz marokanskega usnja s pozlačeno zaponko in ornameniti. Pritisnil je na vzmet in ko se je odprla, je ves presenečen zagledal velikanski diamant izrednega leska. Vsa stvar je bila tako čudna in vrednost diamanta je morala biti tako ogromna, da je Francis nepremičen sedel tam in strmel v to čudo, ves zasanjan, kakor v nenadni omamici.

Tedaj je začutil, da mu je nekdo s trdno obzirnostjo položil roko na ramo in neki mirni glas, v katerem pa je vendarle zvenelo nekaj zapovedovalnega, mu je dejal:

»Zaprte škatico in umirite svoj izraz.«

Ozrl se je in zagledal še mladostnega moškega mirnega in gmikanega videza in oblečenega z bogato preprostostjo. Vzdignil se je bil izza bližnje mizice in se s svojo pijačo vred preselil zraven Francisia.

»Zaprte škatico in vtaknite jo v žep,« je ponovil tujec. »In če nimate nič proti, se skušajte znebiti tega omamljenega izraza ter se počutite domači z menoj, kakor da bi bil vaš prijatelj. Tako. Zdjaj pa trčite z menoj. Dobro. Bojim se, gospod, da ste zbiralatelj.«

Te besede je spregovoril tujec s porednim nasmehom, pri čemer se je naslonil nazaj in z užitkom puhnil iz ust dolg oblak dima.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Uspeh „Borovega“ 8. športnega tedna

Ceprav so se tekme pričele že 12. septembra, so v soboto zvečer 23. t. m., slovesno uradno otvorili 8. slovenski športni teden. Dvorana stadiona »Prvi maj« je bila nabito polna in seveda občinstvo ni štedilo z odobravanjem, ko so med zvoki koraknice korakali predstavniki posameznih društev. Z veseljem smo ugotovili, da se je naša mladina polnoštevilno odzvala povabilu prirediteljev. V letošnji tržaški olimpiadi nastopa preko tisoč tekmovalcev, kar pomeni višek udeležbe.

Mimohod so začeli predstavniki iz Barkovelj, sledili so nato tekmovalci iz Brega in šentjakobskega društva Cankar. Na vrsto so prišli še zastopniki društva Kras iz Zgonika, tekmovalci z Opčin in iz Rocola, predstavniki svetoivanskega društva Skamperle, dijaki Galeba, nogometaši Primorja ter na koncu zastopniki bazovške Zarje.

Predsednik športnega združenja Bor, Dušan Košuta, je lepo opisal pomen te vsakoletne športne manifestacije ter je orisal uspehe, katere so dosegli predstavniki Bora.

Na vrsto so nato prišli igralci z Opčin in »B« ekipe šentjakobskega Cankarja v odbojškarskem snopadu. Sledile so druge tekme, katere bomo opisali v prihodnjih številkah.

LAHKA ATLETIKA

V nedeljo se je na stadionu na Kolonji zbralo nad 140 atletov ob prisotnosti številnega občinstva. Moški so nastopili v enajstih disciplinah, ženske v štirih, mladinci pa v troboju.

Ce si ogledamo moške tekme v lahki atletiki ugotovimo, da je največ zmag dosegel Cesar Vojko iz Rocola, ki je bil prvi v teku na 100 m (11"4), prvi v teku na 110 m zapreke (17"0) in prvi v skoku v daljino (6,01 m). Cesar je osvojil tudi tretje mesto v metu diska.

Največ uspehov so želi predstavniki šentjakobskega društva I. Cankar, ki so osvojili dve prvi mesti (Košuta v teku na 400 m s časom 57"5, in Veljak v skoku v višino — 170 cm), pet drugih mest in tri tretja mesta. Zelo uspešni so bili tudi tekmovalci iz Barkovelj, ki imajo dve prvi mesti (Fučka je zmagal tako v metu kopja — 45,30 m — kot v metu krogla — 12,19 m), tri druga in tri tretja mesta. Odlikovali so se tudi atleti iz društva Skamperle, ki so zmagali v švedski štafeti (222"0) v postavi Furlanič, Drašič, Krmec in Jurkič, bili enkrat drugi in dvakrat tretji. Dve pomembni zmagi je osvojil tudi Breg, zmagovavec v teku na 1500 m (Sancin v času 4'41"8) in v hoji na 2 km (I. Mario Rapotec in 2. Emil Rapotec). Po eno tretje mesto imata bazoviška Zarja in Opčine. Predstavniki društva I. Gruden iz Nabrežine imajo eno zmagovo v metu diska (Sedmak — 34,29 metra) in eno drugo mesto.

Zmagovavci moških disciplin: 100 m: Cesar (Rocol), 400 m: Košuta (Cankar), 1500 m: Sancin (Breg), 110 m zapreke: Cesar (Rocol), hoja 2 km: Rapotec M. (Breg), švedska štafeta: Skamperle, disk: Sedmak (Gruden), kopje: Fučka (Barkovlje), krogla: Fučka (Barkovlje), višina: Veljak (Cankar) in daljina: Cesar (Rocol).

V ženskih disciplinah je tudi tokrat gospodarila Olga Pavletič, ki nastopa za društvo Skamperle. Zmagala je v naslednjih disciplinah: 80 m (11"7), daljina (3,93 m), višina (120 cm) in krogla (8,62 m). Društvo Skamperle je poleg omenjenih zmag osvojilo še dve drugi mesti in dve tretji. Točke so osvojile tudi predstavnice Barkovelj (eno

drugo in eno tretje mesto), društva Kras (eno drugo) in društva Cankar (eno tretje mesto).

Furlan Izток, član društva Barkovlje, je zmagal v mladinskem troboju (80 mm 10", višina 155 cm in krogla 10,20 m). Drugi je bil Košuta (Cankar) in tretji Budin (Kras).

Uradna ekipna lestvica pa je sledeča: 1. Skamperle 89, 2. Cankar 73, 3. Barkovlje 69, 4. Breg 44, 5. Rocol 25, 6. Gruden 17, itd.

SAH

Končal se je tudi šahovski brzturnir, katerega se je udeležilo 28 igravcev. Igrali so po švicarskem sistemu v desetih kolih. Zmagal je član SPDT Pino Rudež, ki je nanizal 8,5 točke, čeprav je izgubil dvoboj s Piščancem. Drugo mesto je osvojil Vladi Piščanc (Opčine) 7,5 točke, tretje pa kar pet šahistov: Fabjan in Koren (oba Dom Rojan), Sosič (Opčine), Starec (Barkovlje) in Udovič (Skamperle) vsi 7 točk.

PLAVANJE

V želji, da bi bil pregled 8. slovenskega športnega tedna popolnejši, moramo omeniti tudi plavalne tekme, ki so se odigrale 30. septembra. Ob robu občinskega bazena se je zbralo okrog 150 plavavcev in plavavk, ki so nastopili v 11 disciplinah. Največ zmag so nabrali plavavci iz Nabrežine,

ki imajo štiri prva mesta in eno tretje mesto. Odlikovali so se tudi predstavniki z Opčin (ena zmagava, dve drugi in štiri tretja mesta) ter člani svetoivanskega Skamperla (ena zmagava, tri druga mesta in eno tretje). Uspešni so bili tudi plavavci kluba Jadran (dve zmagi in eno drugo mesto), iz Barkovelj (ena zmagava, dve drugi in eno tretje mesto) ter društva Cankar (ena zmagava, eno drugo in dve tretji mesti). Točke so osvojila še naslednja društva: Dom Rojan (ena zmagava in eno drugo mesto), Rocol, Repen in Breg.

Najboljši plavalec je bil Starec Inko (Barkovlje) prvi na 66 m prsno ter drugi tako v 66 m prsto kot v štafeti. Sledita Starec Edvin (dvakratni zmagovavec — 200 m prsto in 66 m prsto) ter Bogdan Petelin (prvi v 66 m hrbtno in prvi v štafeti). Najboljši plavavki sta Milena Možina in Starec Majda.

Zmagovavci posameznih disciplin: **Naraščajniki (1956-1959):** 1. Kraus (Opčine), **naraščajniki (1953-1955):** 1. Konč (Cankar), **naraščajniki (1950-1952):** Kopal (Gruden), **naraščajnice (1950-1952):** Mora (Gruden), 33 m prsno dekleta: Možina (Dom), 33 m prsto dekleta: Starec (Skamperle), 200 m prsto fantje: Starec E. (Jadran), 66 m hrbtno fantje: Petelin (Gruden), 66 m prsno fantje: Starec I. (Barkovlje), 66 m prsto fantje: Starec E. (Jadran) in štafeta 4x33 m prsto: Gruden (Gruden), Golemac, Pertot in Petelin.

Lestvica plavalnih tekem je naslednja: 1. Gruden 52, 2. Barkovlje in Opčine 37, 4. Skamperle 35, 5. Cankar 34, 6. Jadran 22, 7. Dom 13, itd.

Na sporedu so še tekme v streljanju, odbojki, namiznem tenisu, nogometu, košarki, med dvema cenjenima, v planinsko-orientacijskem pohodu, v dirki avtomobilov in motorjev. D. Tavčar.

ŽENA IN DOM

ZA VARSTVO DRUŽINE

V Rimu je bila pred kratkim 16. konferenca Mednarodne zveze družinskih organizacij. Na njej so obravnavali temo »Nove družine v modernem svetu«. Konference se je udeležilo okrog 500 delegatov iz mnogih držav, med katerimi sta bila tudi Češkoslovaška in Izrael. Predsednik te mednarodne zveze, Francoz Guilborge, je naglasil v svojem govoru, da bi bilo treba iz družine spet napraviti osnovo družbe.

Konferenco je pozdravil v imenu italijanske vlade minister za delo Delle Fave, ki je opozoril na dejstvo, da je družina temelj vsakega državnega, verskega in socialnega reda. Spomnil je tudi na to, da je italijanski parlament malo dni prej ratificiral evropsko socialno listino, katero je leta 1961 podpisalo 15 držav članic evropskega sveta. Listina med drugim slovesno zagotavlja, da ima družina kot osnovna celica družbe pravico do primerne socialnega, pravnega in gospodarskega varstva, s čimer ji mora biti zagotovljena popolna možnost razvoja. Minister je tudi naglasil, da imajo vlade težko nalogo, da pripravijo pravna sredstva, ki naj pravočasno prilagodijo potrebe družine novim družbenim realnostim.

Še nekaj o grozdju

V zadnji številki smo slavili grozdje kot shujševalno sredstvo in kot odlično pripomoček proti raznim strupom, ki se naberejo v organizmu. Naj danes še enkrat spregovorimo o grozdju, da ga dobro spoznamo in uporabimo, dokler ga je še obilo na trgu.

Zdravniki priporočajo grozdje otrokom v dobi rasti, ko potrebujejo kalorije in mineralne soli; nosečnicam in materam, ki dojijo (v tem primeru grozdni sok), ker vsebuje grozdje mnogo vitaminov, a malo soli; starčkom, ki potrebujejo lahko prebavljivo obliko sladkorja. Sportnikom in sploh delovnemu človeku grozdje potencira delovno zmoglost z doprinosom natrija; po velikih naporih pa nam pomaga premagati utrujenost.

Se hočete zrediti, ker ste po naravi suhi? Tudi tu si lahko pomagata z grozdem tako, da ga uživata poleg normalne hrane. Če ste že obupale, da ne morete povečati svoje teže niti za pol kilograma, potem poizkusite popiti vsak dan pol litra ali liter grozdnega soka pri kosilu ali med obroki. Ne bo vam odvzel apetita niti otežkočil prebave — dal pa vam bo kalorično moč, ki je enaka tretjini zaužite hrane.

Marmelada iz grozdja

Malo nenavadno se sicer sliši, vendar je res, da tudi marmelado lahko napravimo iz grozdja. Kupimo lepo, zrelo belo grozdje, potrgamo jagode ter jih skuhamo v sopari ali tudi navadno, a tedaj prilijmo malo vode. Dodajmo limonov oluhek, malo cimeta in kuhajmo tako dolgo, da se lupina loči od mesa jagode. Tedaj vse pretlačimo in soku dodamo sladkor. In sicer 80 dkg sladkorja na liter grozdnega soka.

Kuhajmo naprej toliko časa, da kapljica, ki smo jo dale na krožnik, ne bo stekla z njega.

Se toplo marmelado vlijemo v kozarce in hladno zavežemo. MARTINA

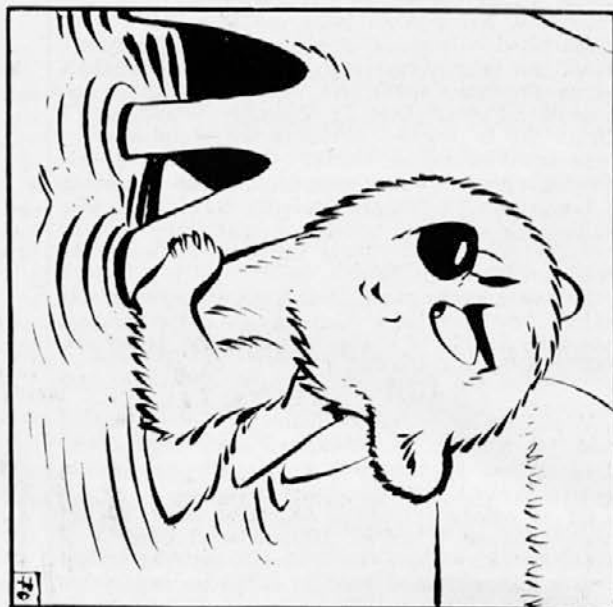
SODELUJOČE EKIPE NA 8. SPORTNEM TEDNU »BORA«

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

14

piše in riše
Miki Muster

76. Popustil pa ni. Ze je bil pri vrbi in junaško pretipaval globoke volhne med njenimi koreninami. Ribca je bila tu. To je vedel, kajti nekajkrat se zaplavalja mimo njegovih krempljev. Otipal je globoko luknjo in potisnil vanjo šapo, kakor globoko je mogel. Tedaj pa je strahovito zatulil.

77. V luknji je prebival velik rak. Ko je medvedek vraknil tace v njegovo stanovanje, jo je brez odlašanja zagrabil z ostrimi škarjami in stisnil. Snežek je potegnil šapo z rakom vred iz luknje in pričel otepsti z njim po zraku in po vodi, pri tem pa tako cvilil, da bi se kammu zasrnili.

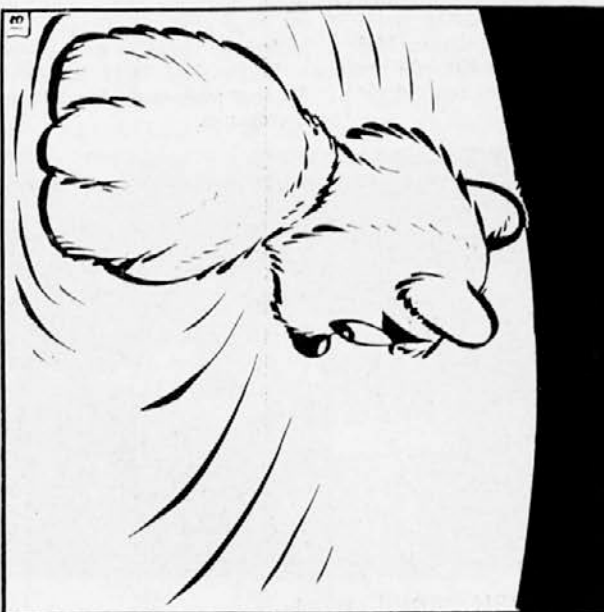
78. Rak se je plesa kmalu naveličal in je izpustil Snežkovo šapo. V visokem loku je odletel na travnati breg. Snežek je prestrašeno gledal za njim. Pozabil je na lakoto in na toliko ribo. Ko se je trava, kamor je bil padel rak, začela premikati, se je urno obrnil in odčofotal proti drugemu bregu, da bi tam zlezel na suho.

79. Na tej strani je bil strmi breg potoka zaraščen z visoko, ostro travo. Medvedek je skočil in se s prednjima šapama oprjel ruše. V travi je zašumelo in velika zelena žaba je skočila medvedku prav pred smrček. Od presenečenja je izpustil svoj oprijem in telebnil nazaj v potok.

80. »Kvaka!« je zakvakala žaba in skočila preko medvedka v vodo. Niemo kvakanje je opozorilo še druge, da so pričele prestrašeno skakati proti potoku. Ko se je Snežek pobral, je ena izmed njih čohnila v vodo prav pred njim. Videl je, kako se je pognala proti zelenkastemu blatu na dnu in izgnila v njem.

81. Medvedek je dolgo strel v brozgo, kamor se je zarila žaba. Kaj naj stori! Malo prej je sklenil, da se bo izognil vsaki stvari, ki je ne pozna, zdaj mu pa radovednost, ki jo je podčeval po svojem medvedjem rodu, ne da mtru. Strah je bil ničnan, toda radovednost je bila še močnejša.